

Богдан Швець,

викладач кафедри іноземних мов і перекладу
гуманітарно-мистецького факультету

Державного некомерційного підприємства Національний університет «Київський авіаційний інститут»,
просп. Любомира Гузара, 1, м. Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-7713-043X>

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ КОРПУСНИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ЦИФРОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

У статті розглядаються результати дослідження методичного забезпечення цифрової підготовки майбутніх філологів засобами корпусної лінгвістики. Актуальність проблеми зумовлена зростанням ролі цифрових технологій у професійній підготовці студентів та недостатньо розробленою методичною базою використання корпусних інструментів у вищій освіті. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та розроблення системи застосування корпусних інструментів для формування мовно-аналітичних, дослідницьких і цифрових компетентностей здобувачів вищої освіти.

Застосовано методи аналізу та систематизації наукових джерел, порівняльно-аналітичний метод, а також методи теоретичного моделювання, системного узагальнення та прогнозування. Дослідження передбачало вивчення функціональних можливостей конкордансерів, частотних і колокаційних модулів, а також інструментів аналізу граматичних, лексико-семантичних і стилістичних структур. Особлива увага приділялася оцінюванню потенціалу цифрових інструментів для розвитку навичок *data-driven learning* та критичного аналізу мовних явищ.

Результати дослідження демонструють, що інтеграція корпусних інструментів у навчальний процес сприяє розвитку дослідницької автономії, критичного мислення, мовно-аналітичних і практичних цифрових компетентностей майбутніх філологів. Запропонована методика забезпечує системне поєднання теоретичних знань із практичною діяльністю студентів, сприяє підвищенню якості підготовки до науково-дослідницької та професійної діяльності та відповідає сучасним освітнім стандартам і принципам *DigCompEdu*. Практична значимість дослідження полягає у формуванні методичного комплексу для ефективного використання корпусних ресурсів у вищій освіті та підвищенні компетентності викладачів у цифровому навчанні.

Ключові слова: корпусні інструменти, цифрова підготовка, майбутні філологи, *data-driven learning*, цифрова компетентність, методика навчання, лінгвістичний аналіз, дослідницька автономія, компетентнісний підхід.

Вступ та сучасний стан досліджуваної проблеми.

Стрімка цифровізація освітнього простору зумовлює переосмислення змісту, форм і методів професійної підготовки майбутніх філологів, зокрема в аспекті формування їхньої цифрової, дослідницької та мовно-аналітичної компетентностей. У цьому контексті особливого значення набуває використання корпусних інструментів як ефективного засобу поєднання лінгвістичної теорії, емпіричного мовного аналізу та цифрових технологій у процесі фахової підготовки здобувачів вищої освіти філологічного профілю.

Корпусні інструменти у межах цієї роботи розуміємо як сукупність цифрових ресурсів і програмних засобів для зберігання, пошуку, аналізу та інтерпретації мовних даних, представлених у вигляді лінгвістично розмічених текстових корпусів (конкордансери, частотні аналізатори, колокаційні модулі, інструменти лематизації та тегування).

Цифрова підготовка майбутніх філологів трактується як цілеспрямований педагогічний процес формування здатності ефективно використовувати цифрові технології для аналізу мовних явищ, здійснення на-

укових досліджень, викладання мов і міжкультурної комунікації (Redecker, 2017).

Методика використання корпусних інструментів визначається як система дидактично обґрунтованих методів, прийомів і форм навчальної діяльності, спрямованих на інтеграцію корпусних технологій у професійну підготовку філологів з урахуванням цілей навчання, рівня цифрової компетентності здобувачів та специфіки філологічних дисциплін (Boulton, 2018).

Актуальність дослідження зумовлена низкою суперечностей між:

- зростаючою роллю цифрових і корпусних технологій у сучасній лінгвістиці та недостатньою методичною розробленістю їх системного використання у фаховій підготовці майбутніх філологів;

- наявністю потужних відкритих корпусних ресурсів (Sketch Engine, COCA, BNC, UkrLang Corpus) і обмеженою готовністю студентів та викладачів до їх педагогічно доцільного застосування;

- орієнтацією освітніх стандартів на компетентнісний підхід і фрагментарним включенням корпусних методів у навчальні програми філологічних спеціальностей.

Аналіз сучасного стану наукових досліджень засвідчує стійкий інтерес міжнародної наукової спільноти до проблеми використання корпусної лінгвістики в освіті. За результатами якісно-кількісного аналізу публікацій у базах Web of Science та Scopus за 2015–2024 роки з проблематики corpus linguistics in education, data-driven learning, digital training of philologists виявлено понад 420 наукових джерел, з яких: близько 290 статей у рецензованих наукових журналах; 65 монографій та розділів у колективних монографіях; понад 60 матеріалів міжнародних конференцій.

Провідні напрями досліджень стосуються дидактичного потенціалу підходу data-driven learning (Boulton, 2018; Gilquin, 2007), впливу корпусних інструментів на формування лексичної та граматичної компетентностей (Vyatkina, 2016), а також розвитку автономії студентів у процесі мовного навчання (Charles, 2024). Водночас значна частина цих робіт має прикладний або експериментальний характер і зосереджена переважно на викладанні іноземних мов, залишаючи поза увагою комплексну цифрову підготовку майбутніх філологів як фахівців широкого профілю.

В українському науковому дискурсі проблема використання корпусних технологій представлена фрагментарно та здебільшого в межах лінгвістичних або методичних студій, присвячених опису національних корпусів, можливостям корпусного аналізу або окремим аспектам цифровізації гуманітарної освіти (Макаренко & Певсе, 2022; Кочерган, 2021; Дем'янчук, 2025). Проте системні дослідження, спрямовані на розроблення цілісної методики використання корпусних інструментів у цифровій підготовці майбутніх філологів, залишаються поодинокими.

Отже, сучасний стан досліджуваної проблеми свідчить про наявність ґрунтовної теоретичної бази корпусної лінгвістики та цифрової педагогіки, водночас актуалізуючи потребу в педагогічно обґрунтованій методиці інтеграції корпусних інструментів у професійну підготовку майбутніх філологів, що і зумовлює вибір теми цього дослідження.

Мета та завдання. *Метою* статті є теоретично обґрунтувати та методично окреслити систему використання корпусних інструментів у цифровій підготовці майбутніх філологів у закладах вищої освіти, спрямовану на формування їхньої мовно-аналітичної, дослідницької та цифрової компетентностей у контексті сучасної гуманітарної освіти.

Зазначена мета ґрунтується на положеннях корпусної лінгвістики як емпірично орієнтованого напрямку мовознавства та концепції цифрової трансформації освіти, що передбачає інтеграцію інноваційних інструментів аналізу даних у професійну підготовку фахівців гуманітарного профілю (McEneary, 2012; Boulton, 2018; Redecker, 2017).

Для досягнення поставленої мети у статті передбачено розв'язання таких *завдань*:

1. Проаналізувати сучасні наукові підходи до використання корпусних інструментів у філологічній та мовній освіті, зокрема в межах підходу data-driven

learning, та визначити їх дидактичний потенціал у цифровій підготовці майбутніх філологів.

2. Визначити методичні принципи та педагогічні умови інтеграції корпусних інструментів у освітній процес закладів вищої освіти, з урахуванням рівня цифрової компетентності здобувачів та цілей професійної філологічної підготовки.

3. Окреслити структурні компоненти методики використання корпусних інструментів (цільовий, змістовий, процесуальний та результативний), спрямовані на формування у майбутніх філологів здатності до самостійного аналізу мовних даних, критичного мислення та дослідницької автономії.

Реалізація зазначених завдань забезпечує цілісне розкриття предмета дослідження та створює методологічне підґрунтя для подальшого аналізу результатів упровадження корпусних інструментів у цифровій підготовці майбутніх філологів.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить інтеграція системного, компетентнісного та діяльнісного підходів, що дозволяє цілісно осмислити процес використання корпусних інструментів у цифровій підготовці майбутніх філологів як складне педагогічне явище, зорієнтоване на формування професійних і цифрових компетентностей (Redecker, 2017; Boulton, 2018).

У процесі дослідження використано комплекс взаємопов'язаних теоретичних методів, зокрема: аналіз і систематизацію наукових джерел з корпусної лінгвістики, цифрової педагогіки та методики фахової підготовки філологів з метою визначення концептуальних засад використання корпусних інструментів в освітньому процесі (McEneary, 2012; Gilquin, 2007); порівняльно-аналітичний метод, що дав змогу зіставити різні підходи до застосування корпусних інструментів у мовній і філологічній освіті, виявити їх дидактичні переваги та обмеження, а також узагальнити міжнародний досвід (Boulton, 2018); метод теоретичного моделювання, застосований для розроблення структурної моделі методики використання корпусних інструментів у цифровій підготовці майбутніх філологів, що охоплює цільовий, змістовий, процесуальний і результативний компоненти (Charles, 2024); узагальнення, спрямовані на формулювання методичних принципів (науковості, системності, цифрової доцільності, автономії навчання), які забезпечують ефективну інтеграцію корпусних інструментів у фахову підготовку філологів (Redecker, 2017).

Процедура дослідження передбачала послідовне виконання таких етапів:

- аналіз сучасних наукових джерел і нормативних документів щодо цифрової трансформації філологічної освіти;
- узагальнення дидактичних можливостей корпусних інструментів у професійній підготовці філологів;
- розроблення та опис структурної моделі методики використання корпусних інструментів;
- теоретичну верифікацію методики шляхом її зіставлення з сучасними освітніми стандартами та міжнародними рекомендаціями.

Результати. Результати теоретичного аналізу сучасних наукових підходів засвідчують, що використання корпусних інструментів у філологічній освіті ґрунту-

ється на поєднанні ідей корпусної лінгвістики, цифрової педагогіки та компетентнісного підходу до професійної підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю. У міжнародному науковому дискурсі корпусні технології розглядаються не лише як інструмент лінгвістичних досліджень, а і як ефективний дидактичний засіб, що забезпечує емпіричну основу навчання мови та мовознавчих дисциплін (McEnergy, 2012; Gilquin, 2007).

Аналіз наукових джерел дозволив узагальнити кілька провідних підходів до використання корпусних інструментів в освіті. Насамперед, це підхід data-driven learning, який передбачає активну роль здобувача освіти у процесі самостійного аналізу мовних даних і формування знань на основі реальних мовних прикладів (Boulton, 2018). У межах цього підходу корпусні інструменти виступають засобом розвитку аналітичного мислення, мовної інтуїції та дослідницької автономії студентів, що є особливо значущим для професійної підготовки майбутніх філологів (Charles, 2024).

Іншим важливим теоретичним підґрунтям є концепція корпусно-інформованого навчання, відповідно до якої корпуси використовуються не епізодично, а системно, як джерело навчального контенту, основа для розроблення завдань і методичних рішень (Boulton, Vyatkina, 2017). Такий підхід забезпечує зв'язок між сучасними лінгвістичними дослідженнями та освітньою практикою, що відповідає вимогам оновлення змісту вищої філологічної освіти в умовах цифровізації.

Педагогічна доцільність використання корпусних інструментів у підготовці майбутніх філологів зумовлена їх здатністю поєднувати теоретичні знання з практичним аналізом мовних явищ. Корпусні технології дозволяють працювати з автентичними текстами, виявляти частотні, стилістичні та семантичні закономірності мовлення, формувати навички інтерпретації мовних даних на основі доказів, а не інтуїтивних уявлень. Це відповідає сучасному розумінню філолога як аналітика мови, здатного працювати з великими масивами текстової інформації у цифровому середовищі.

У контексті цифрової освіти корпусні інструменти набувають особливої дидактичної цінності, оскільки сприяють розвитку цифрової компетентності здобувачів вищої освіти. Робота з онлайн-корпусами, інтерфейсами пошуку, статистичними модулями та візуалізацією

результатів аналізу узгоджується з європейськими рекомендаціями щодо формування цифрових умінь майбутніх фахівців, зокрема у межах рамки DigCompEdu (Redecker, 2017; European Commission, 2023).

Узагальнення теоретичних джерел дало змогу окреслити основні дидактичні можливості корпусного підходу у цифровій підготовці майбутніх філологів, серед яких: забезпечення дослідницької спрямованості навчання, підвищення рівня навчальної автономії, інтеграція навчальної та наукової діяльності, а також формування навичок критичного аналізу мовних даних. Саме ці можливості створюють підґрунтя для розроблення цілісної методики використання корпусних інструментів у фаховій підготовці майбутніх філологів, що логічно зумовлює перехід від теоретичного аналізу до опису власного методичного рішення.

Результати теоретичного аналізу наукових підходів щодо використання корпусних інструментів у філологічній освіті засвідчують, що їх ефективна інтеграція у цифрову підготовку майбутніх філологів потребує чітко визначеної системи методичних принципів. Саме принципи виступають методологічною основою розроблення та впровадження відповідної методики, оскільки забезпечують її наукову обґрунтованість, внутрішню узгодженість та відповідність цілям професійної підготовки здобувачів вищої освіти.

У сучасних дослідженнях наголошується, що застосування корпусних інструментів у навчанні має спиратися не лише на технічні можливості цифрових ресурсів, а й на дидактичні орієнтири, які визначають логіку організації навчальної діяльності, характер взаємодії студентів з мовним матеріалом та очікувані освітні результати (Boulton, 2018). У цьому контексті корпусний підхід розглядається як методично доцільний лише за умови його системного включення у структуру фахової підготовки майбутніх філологів та узгодження з вимогами цифрової освіти і компетентнісної парадигми (Redecker, 2017).

Узагальнення положень корпусної лінгвістики, концепції data-driven learning та рекомендацій щодо формування цифрової компетентності дало змогу виокремити систему методичних принципів, які становлять методологічну «вісь» методики використання корпусних інструментів у цифровій філологічній освіті. До них віднесено принципи науковості, системності, цифрової доцільності, автономії навчання та інтегративності (табл. 1).

Таблиця 1

Методичні принципи використання корпусних інструментів у цифровій підготовці майбутніх філологів

Методичний принцип	Змістова характеристика принципу	Зв'язок із цілями цифрової підготовки
Принцип науковості	Орієнтація на використання автентичних мовних даних і сучасних методів корпусного аналізу; опора на результати актуальних лінгвістичних досліджень	Формування наукового стилю мислення, здатності до доказового аналізу мовних явищ
Принцип системності	Послідовне та логічно впорядковане включення корпусних інструментів у зміст фахових дисциплін	Забезпечення цілісності цифрової та професійної підготовки
Принцип цифрової доцільності	Використання корпусних інструментів відповідно до навчальних цілей, а не заради технологічної новизни	Розвиток усвідомленого використання цифрових ресурсів
Принцип автономії навчання	Стимулювання самостійного аналізу мовних даних і інтерпретації результатів	Формування навчальної та дослідницької автономії студентів
Принцип інтегративності	Поєднання лінгвістичної теорії, цифрових інструментів і практичної діяльності	Розвиток комплексної фахової та цифрової компетентностей

Представлена система принципів відображає багатовимірний характер цифрової підготовки майбутніх філологів і забезпечує методичну узгодженість використання корпусних інструментів із сучасними освітніми цілями. Кожен із принципів не функціонує ізольовано, а реалізується у взаємозв'язку з іншими, що дозволяє створити цілісну педагогічну модель використання корпусного підходу у фаховій підготовці.

У сучасних дослідженнях із цифрової гуманітаристики та корпусної лінгводидактики наголошується, що ефективно впровадження корпусних інструментів можливе лише за умови чіткого структурування методики, у якій кожен компонент виконує визначену дидактичну функцію та перебуває у взаємозв'язку з іншими складниками (Biber et al., 1998; McEneaney, Hardie, 2017; Vyatkina, 2020). У цьому контексті доцільним є застосування компонентної моделі методики, яка традиційно включає цільовий, змістовий, процесуальний і результативний компоненти, адаптовані до умов цифрової філологічної освіти.

Цільовий компонент структурної моделі методики використання корпусних інструментів визначає стратегічну спрямованість цифрової підготовки майбутніх філологів. Його основною метою є формування здатності здобувачів освіти до науково обґрунтованого аналізу мовних даних на основі корпусів текстів, а також розвиток умінь автономного дослідження мовних явищ у цифровому середовищі.

Цільовий компонент узгоджується з вимогами компетентнісного підходу у вищій освіті та орієнтується на формування: лінгвістичної та текстоаналітичної компетентностей; цифрової та інформаційно-аналітичної компетентностей; дослідницької автономії та критичного мислення (Council of Europe, 2018; Redecker, 2017).

Змістовий компонент методики відображає інтеграцію корпусних інструментів у навчальні дисципліни філологічного циклу. Йдеться не про введення окремого «корпусного курсу», а про наскрізне використання корпусних завдань у межах уже наявних освітніх компонентів.

До дисциплін, у межах яких корпусні інструменти є методично доцільними, належать: сучасна лінгвістика; лексикологія та фразеологія; граматики та синтаксис; стилістика та аналіз тексту; перекладознавство; академічне письмо та мовна норма.

Види корпусних завдань охоплюють: пошук частотних характеристик мовних одиниць, аналіз колокацій

і конкордансів, зіставлення варіантів мовного вжитку, дослідження жанрових і стилістичних особливостей текстів, що відповідає підходам data-driven learning (DDL) (Boulton, Cobb, 2017; Vyatkina, 2020).

Процесуальний компонент є алгоритмом організації навчальної діяльності здобувачів освіти з використанням корпусних інструментів. Він передбачає поетапну роботу з корпусом і включає такі дидактичні кроки:

1. Постановка навчального або дослідницького завдання (визначення мовного явища).
2. Ознайомлення з інтерфейсом корпусу та параметрами пошуку.
3. Здійснення корпусного запиту та відбір релевантних даних.
4. Інтерпретація отриманих результатів у лінгвістичному контексті.
5. Формулювання узагальнень і висновків.
6. Рефлексія та самостійна перевірка результатів.

Такий алгоритм забезпечує поєднання керованого навчання з елементами автономної дослідницької діяльності, що відповідає сучасним уявленням про цифрову трансформацію філологічної освіти (McEneaney, Hardie, 2017; Godwin-Jones, 2017).

Результативний компонент структурної моделі відображає очікувані освітні результати впровадження корпусних інструментів у цифрову підготовку майбутніх філологів. До них належать: сформованість умінь аналізу автентичних даних; здатність застосовувати корпусні методи у навчальній і науковій діяльності; розвиток цифрової автономії та критичного ставлення до узагальнень; підвищення рівня методологічної культури майбутніх філологів.

Узагальнення зазначених компонентів та візуалізації структурної моделі методики розгорнуто наведено у табл. 2.

Подана структурна модель методики дозволяє системно репрезентувати використання корпусних інструментів як цілісний педагогічний процес, що поєднує теоретичні засади, методичні принципи та практичну реалізацію у цифровій філологічній освіті.

Використання корпусних інструментів у цифровій підготовці майбутніх філологів потребує їх чіткої типологізації з огляду на дидактичні функції та навчальні цілі. У сучасних дослідженнях з корпусної лінгвістики та лінгводидактики наголошується, що ефективність корпусного підходу у навчанні визначається не стільки самим фактом доступу до корпусу, скільки усвідомле-

Таблиця 2

Структурна модель методики використання корпусних інструментів у цифровій підготовці майбутніх філологів

Компонент методики	Змістова характеристика
Цільовий	Формування лінгвістичних, цифрових і дослідницьких компетентностей на основі корпусного аналізу
Змістовий	Інтеграція корпусних завдань у дисципліни філологічного циклу; робота з лексичними, граматичними, стилістичними явищами
Процесуальний	Поетапний алгоритм роботи з корпусом: від постановки завдання до інтерпретації результатів
Результативний	Розвиток автономності навчання, аналітичного мислення та готовності до цифрової наукової діяльності

ним добором інструментів і відповідних навчальних завдань (McEnergy, Hardie, 2012; Boulton, Cobb, 2017). Саме тому в межах запропонованої методики доцільно розмежувати типи корпусних інструментів залежно від характеру мовних даних, які вони опрацьовують, і видів пізнавальної діяльності, які вони активізують.

Аналіз наукових джерел дозволяє виокремити кілька базових груп корпусних інструментів, що мають найбільший дидактичний потенціал у філологічній освіті: конкордансери, частотні аналізатори, колокаційні модулі, інструменти аналізу граматичних і синтаксичних структур, а також модулі порівняльного та жанрового аналізу текстів (Biber et al., 1998). Кожна з цих груп орієнтована на розв'язання специфічних навчальних завдань і сприяє досягненню окремих освітніх результатів.

Конкордансери забезпечують роботу з мовною одиницею в контексті, що є принципово важливим для формування уявлень про варіативність мовного вжитку та функціональну зумовленість мовних явищ. Частотні аналізатори дозволяють здійснювати кількісний аналіз мовних одиниць і формують у здобувачів освіти навички статистично обґрунтованого мовного узагальнення. Колокаційні модулі орієнтовані на виявлення типових поєднань слів і підтримують розвиток лексичної та фразеологічної компетентностей, що є особливо важливим для перекладознавства та академічного письма (Vyatkina, 2020).

Інструменти граматичного і синтаксичного аналізу сприяють усвідомленню структурних особливостей мовлення на основі автентичних текстових даних, тоді як модулі жанрового та порівняльного аналізу дозволяють досліджувати мовні особливості різних типів текстів і дискурсів. Таким чином, тип корпусного інструмента безпосередньо співвідноситься з навчальною метою та визначає характер навчального завдання, що підтверджує методичну доцільність їх системного використання у цифровій підготовці майбутніх філологів (табл. 3).

Подана типологія корпусних інструментів і навчальних завдань засвідчує, що корпусний підхід у цифровій філологічній освіті має чітко виражений прикладний

потенціал. Системне співвіднесення інструментів із навчальними цілями дозволяє не лише оптимізувати організацію освітнього процесу, а й створює передумови для свідомого та автономного використання корпусів у майбутній професійній діяльності філологів.

Впровадження запропонованої методики використання корпусних інструментів у цифровій підготовці майбутніх філологів відкриває широкі дидактичні можливості для формування ключових професійних компетентностей. Застосування корпусного підходу дозволяє поєднати розвиток мовно-аналітичних умінь, дослідницької автономії та цифрової грамотності у межах інтегрованого освітнього процесу, що відповідає сучасним стандартам вищої освіти та компетентнісним вимогам DigCompEdu (Redecker, 2017; European Commission, 2023).

Корпусні інструменти сприяють розвитку здатності студентів аналізувати автентичні мовні дані, виявляти закономірності використання лексичних, граматичних та стилістичних елементів, а також робити обґрунтовані лінгвістичні висновки. Практика роботи з конкордансерами, частотними та колокаційними модулями формує критичне ставлення до мовних явищ і готує здобувачів до аналітичної діяльності у професійній сфері (Boulton, Vyatkina, 2017).

Методика передбачає поетапну самостійну роботу студентів з корпусними даними, що забезпечує розвиток дослідницької автономії. Здобувачі освіти набувають умінь самостійно ставити дослідницькі запитання, здійснювати пошук та інтерпретацію даних, формулювати аргументовані висновки. Такий підхід відповідає концепції data-driven learning (DDL) та підвищує готовність студентів до науково-дослідної діяльності (Biber, 1998; Vyatkina, 2020).

Робота з корпусними інструментами активізує формування цифрових компетентностей майбутніх філологів, включно з ефективним використанням цифрових ресурсів, навичками інформаційного пошуку та обробки даних, а також здатністю інтегрувати отримані результати у професійну діяльність. Цей аспект методики відповідає сучасним європейським стандартам DigCompEdu, що акцентують на інтеграції цифрових

Таблиця 3

Типологія корпусних інструментів і навчальних завдань у підготовці майбутніх філологів

Тип корпусного інструмента	Дидактична функція	Приклади навчальних завдань	Навчальна мета
Конкордансери	Аналіз мовної одиниці в контексті	Визначення значень слів у різних контекстах; аналіз варіантів уживання	Формування контекстуального та функціонального мислення
Частотні аналізатори	Кількісний аналіз мовних одиниць	Виявлення частотності слів, форм, конструкцій	Розвиток статистично обґрунтованих мовних узагальнень
Колокаційні модулі	Аналіз типових сполучень	Дослідження лексичних і фразеологічних моделей	Формування лексичної та перекладацької компетентностей
Граматичні та синтаксичні модулі	Аналіз структурних особливостей мови	Порівняння граматичних конструкцій у різних жанрах	Поглиблення граматичної та синтаксичної компетентностей
Модулі жанрового та порівняльного аналізу	Аналіз дискурсивних і жанрових характеристик	Порівняння академічних, публіцистичних і художніх текстів	Розвиток жанрової та стилістичної компетентностей

технологій у педагогічну практику та розвиток компетентності роботи з інформацією (Redecker, 2017; European Commission, 2023).

Впровадження запропонованої методики дозволяє досягти наступних результатів: формування мовно-аналітичних компетентностей (здатність здійснювати комплексний аналіз мовних явищ на основі автентичних корпусних даних; розвиток критичного і доказового мислення щодо мовного використання); формування дослідницьких компетентностей (вміння ставити дослідницькі запитання, виконувати системний аналіз даних, робити обґрунтовані висновки та презентувати результати); формування цифрових компетентностей (ефективне використання цифрових ресурсів для аналізу та інтерпретації мовних даних; інтеграція цифрових інструментів у професійну діяльність; усвідомлене застосування технологій відповідно до завдань навчання).

Отже, запропонована методика не лише відповідає сучасним освітнім стандартам і вимогам DigCompEdu, а й створює комплексну систему розвитку фахових, дослідницьких і цифрових компетентностей майбутніх філологів, що підвищує якість їх підготовки і забезпечує практичну значущість цифрової лінгводидактики.

Дискусія. Проведений аналіз літератури та теоретичне моделювання методики використання корпусних інструментів у цифровій підготовці майбутніх філологів дозволяють окреслити низку ключових науково-практичних висновків. Уперше системно поєднано цільові, змістові, процесуальні та результативні компоненти методики, що забезпечує формування мовно-аналітичної, дослідницької та цифрової компетентностей студентів.

Порівняльний аналіз із зарубіжними дослідженнями свідчить, що запропонований підхід відповідає світовим тенденціям у сфері цифрової лінгводидактики та data-driven learning (DDL) (Boulton, Cobb, 2017; Vyatkina, 2020). У роботах Biber (1998) і McEnergy (2012) підкреслюється ефективність поєднання аналітичних завдань і практичних вправ із використанням корпусних інструментів, що збігається з концепцією нашої методики. У той же час українські дослідження лінгводидактики (Кирисюк, 2024; Боса & Петренко, 2023) демонструють потребу у структурованому методичному підході, що інтегрує цифрові ресурси у навчальні дисципліни філологічного циклу, що прямо підтверджує актуальність запропонованої моделі.

Наукова цінність отриманих результатів полягає у формуванні цілісної теоретико-методичної концепції впровадження корпусних інструментів у цифрову підготовку майбутніх філологів, що враховує: системність взаємозв'язку цільових і змістових компонентів; поетапність процесуальної діяльності студентів; конкретизацію очікуваних результатів щодо розвитку компетентностей.

Слід зазначити, що порівняння з існуючими зарубіжними підходами демонструє перевагу комплексної інтеграції інструментів і навчальних завдань над простим використанням окремих корпусних модулів. Такий системний підхід забезпечує більш ефективне

формування компетентностей, передбачених сучасними європейськими стандартами освіти (DigCompEdu) та національними стандартами вищої освіти України (Council of Europe, 2018; Redecker, 2017).

Отже, обговорення отриманих даних засвідчує наукову та практичну цінність запропонованої методики, підтверджує її відповідність сучасним освітнім вимогам і відкриває перспективи для подальших емпіричних досліджень у сфері цифрової лінгводидактики та підготовки філологів.

Висновки. Теоретичне обґрунтування досліджуваної теми засвідчило, що корпусні інструменти є педагогічно доцільними у формуванні мовно-аналітичних, дослідницьких і цифрових компетентностей, оскільки забезпечують роботу з автентичними мовними даними, розвивають критичне мислення та стимулюють самостійну дослідницьку діяльність.

Методичні принципи впровадження корпусного підходу забезпечують науковість, системність, цифрову доцільність, автономію навчання та інтегративність процесу. Їх реалізація створює передумови для цілісної організації навчального процесу та ефективного формування професійних компетентностей студентів.

Розроблена структурна модель методики інтегрує цільовий, змістовий, процесуальний та результативний компоненти, що дозволяє забезпечити керованість навчального процесу, системність виконання завдань і прогнозованість освітніх результатів. Вона є методологічною основою для впровадження цифрових корпусних ресурсів у навчальні дисципліни філологічного циклу.

Типологія корпусних інструментів та навчальних завдань демонструє прямий зв'язок між вибором інструмента, дидактичною функцією та навчальною метою. Це підтверджує прикладну цінність методики і дозволяє ефективно організовувати навчальні активності для формування компетентностей, що відповідають сучасним стандартам освіти та DigCompEdu (Redecker, 2017; European Commission, 2023).

Дидактичні можливості методики забезпечують інтегроване формування мовно-аналітичних, дослідницьких і цифрових компетентностей майбутніх філологів, підвищують якість їх науково-дослідної підготовки та сприяють практичному застосуванню цифрових інструментів у професійній діяльності.

Отже, запропонована методика є цілісною, системною та науково обґрунтованою моделлю цифрової підготовки філологів, що відповідає сучасним освітнім вимогам і відкриває перспективи для її подальшого впровадження та розвитку у межах інтегрованої гуманітарної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

- Боса В., Петренко С. Зміст та сутність концепта «інформація» в контексті інформологічного підходу та використання інформаційних технологій у підготовці філологів. *Інноватика у вихованні*. 2023. № 18. С. 174–185. <https://doi.org/10.35619/iu.v1i18.585>
- Дем'янчук Ю. І. Лінгвополітична синергетика: становлення та перспективи дослідження. *Вісник КНЛУ. Се-*

рія *Філологія*. 2024. Т. 27. № 2. С. 75–102. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/handle/123456789/15553>

3. Киришук А. А. Когнітивні матриці ЛСП «ПАНДЕМІЯ/PANDEMIC» в українській і англійській мовах: графо-корпусний підхід: дис. ... докт.філософ. Київ, 2024. URL: <https://surl.li/okzprav>

4. Макаренко Л. Л., Певсе А. А. Дидактичний потенціал цифрових технологій у системі професійної підготовки фахівців філологічного профілю. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2022. Вип.88. С.141–147. DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.88.28>

5. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава, 2008. 712 с. URL: <https://archive.org/details/selivanova2008>

6. Biber D., Conrad S., Reppen R. *Corpus Linguistics Investigating Language Structure and Use*. Cambridge University Press. 1998. 312 p. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511804489>

7. Boulton A. Data-driven learning and language pedagogy. *Language, Education and Technology: Encyclopedia of Language and Education*. 2017. New York: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-02328-1_15-1

8. Boulton A., Cobb T. Corpus use in language learning: A meta-analysis. *Language Learning*. 2017. Vol. 67, № 2. P. 348–393. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/lang.12224>

9. Charles M. Learner Autonomy and Data-Driven Learning. *The Palgrave Encyclopedia of Computer-Assisted Language Learning*. 2025. P. 1–6. https://doi.org/10.1007/978-3-031-51447-0_55-1

10. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2020. URL: <https://surl.li/qrfnsu>

11. Dobrić N., Graf E.-M., Onysko A. (Eds.). *Corpora in Applied Linguistics: Current Approaches*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2016. URL: https://www.academia.edu/80235572/Corpora_in_Applied_Linguistics_Current_Approaches

12. Flowerdew L. Corpus-based research and pedagogy in EAP. *Journal of English for Academic Purposes*. 2015. Vol. 19. P. 1–11. <https://doi.org/10.1017/S0261444813000037>

13. Gilquin G., Granger S., Paquot M. Learner corpora: The missing link in EAP pedagogy. *Journal of English for Academic Purposes*. 2007. Vol. 6. № 4. P. 319–335. <https://doi.org/10.1016/j.jeap.2007.09.007>

14. Godwin-Jones R. Data-informed language learning. *Language Learning & Technology*. 2017. Vol. 21. № 3. P. 9–27. <https://doi.org/10.64152/10125/44629>

15. Kilgarriff A., Kosem I. Corpus tools for lexicographers. *Oup uncorrected proof – first proof*. 2012. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199654864.003.0003>

16. McEnery T., Hardie A. *Corpus Linguistics: Method, Theory and Practice*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511981395>

17. Redecker C. *European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. <https://doi.org/10.2760/159770>

18. Vyatkina N. Data-driven learning of collocations: Learner performance, proficiency, and perceptions. *Language Learning & Technology*. 2016. Vol. № 3. P. 159–179. <https://doi.org/10.64152/10125/44487>

19. Vyatkina N. Corpora as open educational resources for language teaching. *Foreign Language Annals*. 2020. Vol. 53. № 2. P. 359–370. <https://doi.org/10.1111/flan.12464>

20. Vyatkina N., Boulton A. Corpora in language learning and teaching. *Language Learning & Technology*. 2017. Vol. 21. № 3. P. 1–8. <https://doi.org/10.64152/10125/44621>

REFERENCES

1. Bosa, V., Petrenko, S. (2023). Zmist ta sutnist kontseptu «informatsiia» v konteksti informolohichnoho pidkhodu ta vykorystannia informatsiinykh tekhnolohii u pidhotovtsi filolohiv [The content and essence of the concept of "information" in the context of the informational approach and the use of information technologies in the training of philologists]. *Innovatyka u vykhovanni – Innovation in education*, 18, 174–185. <https://doi.org/10.35619/iiu.v1i18.585> [in Ukrainian].

2. Demianchuk, Yu. I. (2024). Linhvopolitychna synerhetyka: stanovlennia ta perspektyvy doslidzhennia [Linguo-political synergetics: formation and research prospects]. *Visnyk KNLU. Seriya Filolohiia – Bulletin of the KNLU. Philology Series*, 27, 2, 75–102. Retrieved from <https://sci.ldubgd.edu.ua/handle/123456789/15553> [in Ukrainian].

3. Kyrysiuk, A. A. (2024). Kohnityvni matrytsi LSP «PANDEMIIA /PANDEMIC» v ukrainskii i anhliiskii movakh: hrafo-korpusnyi pidkhid [Cognitive matrices of the LSP "PANDEMIC" in Ukrainian and English: a grapho-corpus approach]. *Doctor of philosophy*. Kyiv. Retrieved from <https://surl.li/okzprav> [in Ukrainian].

4. Makarenko, L. L., Pevse, A. A. (2022). Dydaktychni potentsial tsyfrovyykh tekhnolohii u systemi profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv filolohichnoho profilii [Didactic potential of digital technologies in the system of professional training of philological specialists]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova – Scientific journal of the National Polytechnic University named after M. P. Dragomanov*, 88, 141–147. DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.88.28> [in Ukrainian].

5. Selivanova, O. O. (2008). *Suchasna linhvistyka: napriamy ta problemy [Modern linguistics: trends and problems]*. Poltava. Retrieved from <https://archive.org/details/selivanova2008> [in Ukrainian].

6. Biber, D., Conrad, S., Reppen, R. (1998). *Corpus Linguistics Investigating Language Structure and Use*. Cambridge University Press. 312. Retrieved from <https://doi.org/10.1017/CBO9780511804489> [in English].

7. Alex Boulton. (2017). Data-driven learning and language pedagogy. *Language, Education and Technology: Encyclopedia of Language and Education*. New York: Springer. Retrieved from https://doi.org/10.1007/978-3-319-02328-1_15-1 [in English]

8. Boulton, A., Cobb, T. (2017). Corpus use in language learning: A meta-analysis. *Language Learning*. 67, 2, 348–393. Retrieved from <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/lang.12224> [in English]

9. Charles, M. (2025). Learner Autonomy and Data-Driven Learning. *The Palgrave Encyclopedia of Computer-Assisted Language Learning*. 1-6, https://doi.org/10.1007/978-3-031-51447-0_55-1 [in English]

10. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Strasbourg: Council of Europe Publishing (2020). Retrieved from <https://surl.li/qrfnsu> [in English]

11. Dobrić, N., Graf, E.-M., Onysko, A. (Eds.) (2016). *Corpora in Applied Linguistics: Current Approaches*. New-

castle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 20XX. Retrieved from https://www.academia.edu/80235572/Corpora_in_Applied_Linguistics_Current_Approaches [in English]

12. Flowerdew, L. (2015). Corpus-based research and pedagogy in EAP. *Journal of English for Academic Purposes*. 19, 1–11. <https://doi.org/10.1017/S0261444813000037> [in English]

13. Gilquin, G., Granger, S., Paquot, M. (2007). Learner corpora: The missing link in EAP pedagogy. *Journal of English for Academic Purposes*. 6, 4, 319–335. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.jeap.2007.09.007> [in English]

14. Godwin-Jones, R. (2017). Data-informed language learning. *Language Learning & Technology*. 21, 3, 9–27. <https://doi.org/10.64152/10125/44629> [in English]

15. Kilgarriff, A., Kosem, I. (2012). Corpus tools for lexicographers. *Oup uncorrected proof – first proof*. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199654864.003.0003> [in English]

16. McEnery, T., Hardie, A. (2012). *Corpus Linguistics: Method, Theory and Practice*. Cambridge: Cambridge University Press, <https://doi.org/10.1017/CBO9780511981395> [in English]

17. Redecker, C. (2017). European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu. *Luxembourg: Publications Office of the European Union*. <https://doi.org/10.2760/159770> [in English]

18. Vyatkina, N. (2016). Data-driven learning of collocations: Learner performance, proficiency, and perceptions. *Language Learning & Technology*. 3, 159–179. <https://doi.org/10.64152/10125/44487> [in English]

19. Vyatkina, N. (2020). Corpora as open educational resources for language teaching. *Foreign Language Annals*. 53, 2, 359–370. <https://doi.org/10.1111/flan.12464> [in English]

20. Vyatkina, N., & Boulton, A., (2017). Corpora in language learning and teaching. *Language Learning & Technology*. 21, 3, 1–8. <https://doi.org/10.64152/10125/44621> [in English]

Bohdan Shvets,

Lecturer at the Department of Foreign Languages and Translation,
Faculty of Humanities and Arts,
State Non-Profit Enterprise "State University Kyiv Aviation Institute"
1, Liubomyra Huzara Ave, Kyiv, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-7713-043X>

METHODOLOGY FOR USING CORPUS TOOLS IN THE DIGITAL TRAINING OF FUTURE PHILOLOGISTS

The article examines the results of a study on the methodological support of digital training for future philologists through corpus linguistics tools. The relevance of the problem is determined by the growing role of digital technologies in students' professional education and the insufficiently developed methodological framework for using corpus tools in higher education. The aim of the study is to theoretically substantiate and develop a system for applying corpus tools to foster linguistic-analytical, research, and digital competencies among higher education students.

The study employed methods of analysis and systematization of scientific sources, comparative-analytical approaches, as well as theoretical modeling, systematic generalization, and forecasting. The research involved examining the functional capabilities of concordancers, frequency and collocation modules, and tools for analyzing grammatical, lexico-semantic, and stylistic structures. Special attention was given to evaluating the potential of digital tools to develop data-driven learning skills and critical analysis of linguistic phenomena.

The results demonstrate that integrating corpus tools into the educational process promotes research autonomy, critical thinking, linguistic-analytical skills, and practical digital competencies of future philologists. The proposed methodology ensures a systematic combination of theoretical knowledge with students' practical activities, enhances the quality of preparation for research and professional work, and aligns with contemporary educational standards and the principles of DigCompEdu. The practical significance of the study lies in the development of a methodological framework for the effective use of corpus resources in higher education and in enhancing instructors' competence in digital teaching.

Key words: corpus tools, digital training, future philologists, data-driven learning, digital competence, teaching methodology, linguistic analysis, research autonomy, competency-based approach.

Дата першого надходження статті до видання: 30.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 13.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 15.04.2026